

Loth, Edward

Doroczne Zebranie Uroczyste : dnia 25 listopada 1934 r. : Część I : Sprawozdanie z czynności Tow. Nauk. Warsz. za czas od 1 lipca 1933 r. do 30 czerwca 1934 r., przez Sekretarza Generalnego T-wa, Edwarda Lotha

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 27, 123-128

1934

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**Sprawozdanie z czynności Tow. Nauk. Warsz.
za czas od 1 lipca 1933 r. do 30 czerwca 1934 r.,
przez Sekretarza Generalnego T-wa, Edwarda Lotha.**

Eminencjo!

Dostojne Zgromadzenie!

Dzień 25 listopada jest świętem Towarzystwa Naukowego Warszawskiego i świętem Nauki Polskiej, jako dzień, w którym instytucja ta została przed 27-miu laty powołana do życia. Towarzystwo nasze objęło spuściznę i tradycje, a nawet siedzibę Królewskiego Warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, rozwiązanego przez Rosjan w roku 1832. W tym dniu dla nas uroczystym składamy publicznie sprawozdanie z naszych prac, aby szeroki ogół wiedział, jak zostały użytkowane fundusze, które płyną do nas od szerszych warstw społeczeństwa i od Rządu.

Moje tegoroczne sprawozdanie będzie, niestety, krótkie. Wpływa na to znaczne ograniczenie prac Towarzystwa w związku z trwającym i dającym się nam coraz bardziej odczuwać kryzysem.

Zacznijmy od uczczenia pamięci tych, co odeszli od nas na zawsze. Zmarli w ciągu ubiegłego roku sprawozdawczego:

12 grudnia 1933 r. — Józef Siemiradzki, profesor geologii i paleontologii Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie i b. rektor tego Uniwersytetu, człowiek, mający wielkie zasługi dla zamorskiej emigracji, b. delegat w r. 1895 do Brazylii dla ochrony wychodźców polskich, odznaczony krzyżem „Orląt” za obronę Lwowa;

20 grudnia 1933 r. — Stanisław Ptaszycki, Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych w Warszawie, zasłużony badacz, członek czynny Polskiej Akademii Umiejętności i wielu towarzystw naukowych;

14 stycznia 1934 r. — Jan Cantacuzino, profesor medycyny doświadczalnej w Bukareszcie, wybitny biolog i długoletni współpracownik Pasteura, członek zamiejscowy T. N. W;

10 maja 1934 r. — Henryk Konic, znany obrońca prawny, kilkakrotny prezes Rady Adwokackiej, organizator sądownictwa polskiego za okupacji niemieckiej, internowany przez 3 lata

w Niemczech, członek Komisji Kodyfikacyjnej, b. członek Zarządu i b. Zastępca Sekretarza Generalnego T. N. W;

wreszcie 4 lipca 1934 r. — Marja Skłodowska-Curie. Któż nie znał nazwiska tej, która imię Polski opromieniła sławą, i której, jako swemu członkowi honorowemu, Towarzystwo Naukowe Warszawskie poświęca drugą część dzisiejszego zebrania. To mnie zwalnia od szczegółowego wyliczania jej wielkich i trwałych zasług.

Cześć ich pamięci!

Tegoroczne wybory powołały do składu Towarzystwa tylko nielicznych nowych członków, a mianowicie wybrani zostali:

Do wydziału II-go (nauk historycznych, społecznych i filozoficznych) na członków zwyczajnych zamiejscowych—pp.: Dr. August Hahr (emerytowany profesor Uniwersytetu w Uppsali), Dr. Ewert Wrangel (emerytowany profesor Uniwersytetu w Lund) i p. Louis Réau (Dyrektor Instytutu Francuskiego w Wiedniu); na członków korespondentów—pp.: Dr. Stefan Ehrenkreutz (profesor Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie) i p. Edward Krasieński.

Do Wydziału IV-go (nauk biologicznych) na członka zwyczajnego miejscowego — p. Witold Stefański (czł. korespondent T. N. W.); na członków zwyczajnych zamiejscowych—pp.: Prof. Dr. Józef Trzebiński z Wilna (członek nadzwyczajny T. N. W.) i Prof. Dr. Seweryn Krzemieniewski ze Lwowa; na członków korespondentów—pp.: Dr. Jan Kinel ze Lwowa (p. o. Dyrektora Muzeum Dzieduszyckich i redaktor „Polskiego Pisma Entomologicznego”), Dr. Michał Korczewski (profesor Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego), Prof. Dr. Jadwiga Wołoszyńska z Krakowa i p. Helena Krzemieniewska ze Lwowa.

Dokonane również wybory Prezydium i Komisji Rewizyjnej Towarzystwa, które odbyły się z dużą jednogomyślnością, dały następujące wyniki:

Na Prezesa Towarzystwa wybrany został Prof. Dr. Wacław Sierpiński, na Wiceprezesa — Prof. Dr. Tadeusz Brzeski, na Sekretarza Generalnego — Prof. Dr. Edward Loth, na Zastępcę Sekretarza Generalnego — Prof. Dr. Stefan Mazurkiewicz, na Skarbnika — Prof. Dr. Wiktor Lampe.

Do Komisji Rewizyjnej wybrani zostali pp.: Prof. Dr. Czesław Białobrzeski, Prof. Dr. Bolesław Hryniewiecki, Prof. Dr. Mieczysław Konopacki, Prof. Dr. Ludwik Szperl i Prof. Dr. Konstanty Żórawski.

Wszyscy wybrani zostali ponownie.

Wspomniałem w roku ubiegłym, że wydawnictwa były prowadzone w znacznym stopniu na kredyt. Nie mogąc jednak sprostać zadaniu, Towarzystwo musiało znacznie ograniczyć druk prac i dlatego w roku bieżącym wydano jedynie:

Sprawozdania z posiedzeń T. N. W.: Wydział I — r. 1933 z. 1—6, Wydział II — r. 1933 z. 3—6 i 7—9, Wydział III — r. 1933 z. 1—3, 4—6 i 7—9, Wydział IV — r. 1932 z. 7—9 i r. 1933 z. 1—6.

Rozprawy Historyczne T. N. W., tom XIII. Zeszyt 1 tego tomu zawiera pracę Ludwika Widerszala p. t.: „Sprawy kaukaskie w polityce europejskiej w latach 1831—1864”, wydany wspólnie z Instytutem Wschodnim, a zeszyt 2 — pracę Lucjana Russjana p. t.: „Polacy i sprawa polska na Węgrzech w roku 1848—1849”.

Wreszcie, jako wydawnictwo Gabinetu Filologicznego T. N. W., ukazały się: Kazimierza Brodzińskiego „Pisma estetyczno-krytyczne”, t. I i II.

Pomimo tak skromnego uzewnętrznienia się dorobku naukowego, Wydziały Towarzystwa pracowały z dawną energią. Odbyto razem 35 posiedzeń, na których rozpatrzono 99 prac.

Pozatem:

Przy Wydziale I-ym (językoznawstwa i historii literatury) istniał Gabinet Filologiczny, który w roku bieżącym wydał z zasiłku Funduszu Kultury Narodowej dwa pierwsze tomy wydawnictwa, zakrojonego na szerszą miarę: Biblioteka pisarzy polskich 2-jej połowy XVIII-go i pierwszej ćwierci XIX-go wieku, obejmujące „Pisma estetyczno-krytyczne” Kazimierza Brodzińskiego, o czym była mowa przed chwilą.

Przy Wydziale II-im (nauk historycznych, społecznych i filozoficznych) istniało kilka placówek pracy naukowej.

Gabinet Nauk Historycznych, który, dzięki zasiłkom Fundacji Rockefellera, już w ubiegłym roku rozwinął ożywioną działalność, mógł ją utrzymać jeszcze i w roku bieżącym. Kon-

tynuowano prace, będące dalszym ciągiem bibliografji historii polskiej Finkla, obejmującej lata 1815—1914. Opracowano w różnych bibliotekach krajowych i w Londynie około 20.000 kartek bibliograficznych, oraz porządkowano zebrane dotychczas materiały. Niestety, środki z Fundacji Rockefellera są już wyczerpane i praca znów będzie zalegała, jak za dawnych lat.

Komisja Bibliograficzna od r. 1925 opracowuje kontynuację kompletnej bibliografji polskiej za lata 1901—1925. Zamierzone jest rozpoczęcie druku tej wielkiej pracy już w r. 1935, więc też dokładano wszelkich starań, aby przygotować wydawnictwo należycie.

Pozatem przy Wydziale II-gim istniały: Komisja Historyczna, Komisja Atlasu Historycznego Polski i Sekcja Orientalistyczna.

Instytut Nauk Antropologicznych, przez powołanie na katedrę antropologii do Krakowa twórcy i długoletniego kierownika Instytutu — p. Kazimierza Stołyhwy i przez powołanie na katedrę etnologji w Warszawie p. Stanisława Poniatońskiego — uległ pewnej reformie. Dyrektorem został p. St. Poniatoński, a kierownikiem Zakładu Antropologji — p. Jan Mydlarski.

Pomnikowe wydawnictwo „Przysłów Białoruskich” Michała Federowskiego, acz wolno, posunęło się znacznie naprzód.

Muzeum Archeologiczne im. Erazma Majewskiego prowadziło drobiazgowo prace nad możliwie najlepszym urządzeniem działu naukowego, przeznaczonego dla specjalistów, oraz nad pewnem przerobieniem działu wystawowego, aby go bardziej uprzystępnąć zwiedzającym. W druku znajduje się tom XVI-ty organu Muzeum — „Światowita”.

Przy Wydziale III-im (nauk matematyczno - fizycznych) istniały Pracownie: Mineralogiczna i Radjologiczna, oraz Gabinety: Aktynometryczny i Matematyczny.

Pierwsze dwie — w ramach skromnych funduszków, jakimi rozporządzały, — rozwijały ożywioną działalność. Pracownia Radjologiczna, założona przed laty, jako pierwsza placówka tego rodzaju, przez niezapomnianą Marję Skłodowską-Curie, pozostała przy organizacji Instytutu Radowego na uboczu i dziś odczuwa brak środków na rozwinięcie szerszej działalności. Zaiste, byłoby pożądane, aby w chwili, gdy całe społeczeństwo zamierza uczcić pamięć naszej Wielkiej Rodaczki, pamiętano i o tej pozy-

tecznej placówce, w której ostatnio dokonano kilka b. doniosłych odkryć.

Gabinet Aktynometryczny, stworzony i utrzymywany sumptem naszego członka, p. Władysława Gorczyńskiego, rozwijał badania widma słonecznego i wyznaczał ilość ozonu atmosferycznego.

Przy Wydziale IV-tym (nauk biologicznych) istniał Instytut im. Nenckiego i Pracownia Neurobiologiczna.

Instytut im. Nenckiego, pomimo ściąg budżetowych i trudności finansowych, pracował bardzo intensywnie. Odczuwa jednak coraz dotkliwiej braki w sprzęcie i literaturze. Jest nadzieja, że uchwalony w dniu wczorajszym nowy Statut T. N. W., który nadaje instytutom daleko większą swobodę organizacyjną, przyczyni się wydatnie do dalszego rozwoju tej instytucji.

Pracownia Neurobiologiczna, osierocona przez śmierć swojego twórcy, Dra Edwarda Flataua, pracowała tymczasowo przy obsadzie prowizorycznej. Przed kilku dniami w dziejach tej Pracowni nastąpił zasadniczy zwrot. Został jej bowiem zapewniony przez Ministerstwo W. R. i O. P. stały budżet, i Pracownia ta wejdzie w skład Instytutu im. Nenckiego pod kierownictwem prof. Kazimierza Orzechowskiego. W ten sposób ta pożyteczna placówka została uratowana od grożącej jej zagłady i zyskała możliwość systematycznej i owocnej pracy, za co w tem miejscu władzom naszym składam gorące podziękowanie.

Księgozbiór Biblioteki Centralnej trwał w dawnych ramach, może się jednak poszczycić wzmożoną działalnością wymienną, którą prowadził z 785 instytucjami, w czem aż 625 zagranicznych.

Ważniejszych posunięć finansowych nie było. Cały wysiłek Towarzystwa był skierowany w kierunku spłaty dawnych zobowiązań, powstałych w początkach kryzysu w związku z odbudową Pałacu Staszica; osiągnięto, mimo trudnych czasów, znaczne zmniejszenie długów bieżących. Jednakże nie było możliwości zakończenia odbudowy, tak, że mury naszego gmachu są miejscami jeszcze b. surowe.

Z ważniejszych, nielicznych zresztą, ofiar i subsydjów na rzecz T. N. W. wymienić należy zasiłki od Ministerstwa W. R. i O. P., które w okresie sprawozdawczym wyniosły 58.500 zł., szereg zapomóg Fund. Kultury Narodowej na wydawnictwa, dalej—ofiarę 6.000 zł., dokonaną przez naszego stałego dobroczyńcę

p. Józefa Kernbauma i złożoną na fundusz nagrodowy im. ś. p. Dra Mirosława Kernbauma, następnie 1.200 zł., wpłaconych na fundusz im. Wychowawców b. Szkoły Głównej Warszawskiej dla uczczenia pamięci Dra med. Tomasza Fagońskiego przez p. Franciszkę z Karniewskich Stańczykową, 2.000 zł., ofiarowane przez P. K. O., 2.000 — przez Państwowy Bank Rolny, i szereg innych drobniejszych.

Natomiast szereg innych instytucyj, której dawniej regularnie spieszyły nam z pomocą, w tym roku nie dopisał, co się fatalnie odbiło na gospodarce Towarzystwa.

Na zakończenie mego przemówienia zawiadamiam, że wczorajsze Walne Zebranie powołało do życia komitet zbiórki na biust Marji Skłodowskiej-Curie, który ma przyozdobić sale naszego panteonu nauki. Dziękuję przy tej sposobności art. rzeźb. p. Nitschowej za wypożyczenie na dzisiejszą uroczystość swego dzieła — popiersia Curie-Skłodowskiej.

Przemawiam z tego miejsca po raz szósty. Jeszcze nigdy moje sprawozdanie nie było tak skromne, jak dzisiaj.

Życzę Towarzystwu z całego serca, aby sprawozdanie za rok przyszły mogło się stać pełniejsze treścią dokonanej pracy.

C Z Ę Ś Ć II.

Złożenie hołdu pamięci Marji Skłodowskiej-Curie.

Przemówienie Prezesa T. N. W. Wacława Sierpińskiego.

25 listopada 1913-go roku Marja Skłodowska-Curie została wybrana Członkiem honorowym T. N. W. W rok później, na dorocznem uroczystem posiedzeniu naszego T-wa, w dniu 25 listopada, znakomita uczona wygłosiła odczyt „O radjoaktywności i ciałach radjoaktywnych”, następnego zaś roku zajęła się zorganizowaniem Pracowni Radjologicznej naszego T-wa, której Kierownikiem honorowym pozostała do końca życia.

Druga część naszego dzisiejszego posiedzenia poświęcona jest złożeniu hołdu pamięci Marji Skłodowskiej-Curie. Dla uczczenia jej wiekopomnych zasług, położonych dla nauki i dla ludzkości, T. N. W., zanim zasług tych w inny jeszcze sposób nie uczci, wybiło medal pamiątkowy z podobizną swego ostatniego Członka honorowego. Medal ten mam właśnie zaszczyt wręczyć najbliźszej rodzinie ś. p. Marji Skłodowskiej-Curie.
